

בש"פ 5272/14 - מדינת ישראל נגד אלירן דרי

בבית המשפט העליון

בש"פ 5272/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: אלירן דרי

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בתיק
מ"ת 51028-06-14 שניתנה ביום 29.7.2014 על ידי
כב' השופט כ' מוסק

תאריך הישיבה: ג' באב התשע"ד (30.7.2014)

בשם העוררת: עו"ד אופיר טישלר
בשם המשיב: עו"ד מיכאל עירוני

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט כ' מוסק) מיום 29.7.2014 בתיק מ"ת
51028-06-14 בגדרו נדחתה בקשת המבקשת למעצרו של המשיב עד לתום ההליכים נגדו, והוחלט על שחרורו
למעצר בית מלא בתנאים מגבילים.

1. נגד המשיב ושלושה אחרים (להלן יכוננו יחד: הנאשמים) הוגש כתב אישום המייחס להם עבירה של סחיטה
עמוד 1

באיומים. כעולה מכתב האישום, הנאשם 1 (להלן: אהוד), אשר בבעלותו קיוסק, סיפק ביום 12.6.2014 לארבעה צעירים שתייה חריפה שהוזמנה לביתו של אחד מהם. לאחר שיצא מאותו בית, הסתבר לאהוד ששכח במקום שקית ובה 120,000 ש"ח במזומן. אהוד שב למקום, אך הארבעה הכחישו כל קשר לכסף. לאחר שפניות נוספות של אהוד לא נענו, הוא פנה למשיב (הנאשם 2) ולנאשמים 3 ו-4, וביקש כי יסייעו לו בהשבת כספו. ביום 16.6.2014 הגיעו הנאשמים למשרד שליחיות בו הועסק אחד מארבעת הצעירים שהזמינו את השתייה החריפה מאהוד ונטלו את כספו, מתן טובול (להלן: מתן). הנאשמים המתינו עד להגעתו של מתן למקום, ובהגיעו לחץ המשיב את ידו והורה לו לשבת. המשיב נעמד למול מתן והנאשמים 2 ו-3 נעמדו משני צידיו. המשיב והנאשם 3 החלו לשאול את מתן היכן כספו של אהוד. בשלב מסוים, התיר המשיב למתן להתקשר לאביו, ותוך כדי השיחה נטל המשיב את הטלפון מידי מתן ואמר לאביו "אתה רוצה את הילד שלך?". בשלב מסוים הנאשמים ומתן יצאו לעבר רכבו של אהוד, כאשר המשיב אווז בידו של מתן ויתר הנאשמים מקיפים אותם. לאחר שנכנסו לרכב, הושב מתן במושב האחורי כאשר הנאשמים 3 ו-4 יושבים לצידו. הנאשמים נסעו עם מתן לביתו, שם פגש אותם אביו, דוד טובול, ונמסר למשיב סכום שנע בין 13,000 ל-15,000 ש"ח.

בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של הנאשמים עד לתום ההליכים נגדם.

2. בהחלטה מיום 3.7.2014 סקר בית משפט קמא את הראיות המרכזיות שהוצגו להוכחת המיוחס לנאשמים בכתב האישום: תיעוד חזותי של המפגש בין הנאשמים לבין מתן שצולם באמצעות מצלמות האבטחה המותקנות במשרד השליחיות; הודעותיהם של שניים, נתנאל דהן (להלן: דהן) ושלומי ביטון, שנכחו במקום בעת המפגש, שמהן ניתן ללמוד על שנאמר בו, שכן התיעוד המצולם הוא חזותי בלבד ואינו כולל הקלטה של תוכן השיחה; הודעותיו של מתן במשטרה; וכן שתיקתם של הנאשמים בחקירותיהם. בית המשפט סבר, כי "מכלל הראיות עולה כי לכאורה התקיימו היסודות לעבירה של סחיטה באיומים על פי הסיפא [של סעיף] 428 לחוק העונשין. יחד עם זאת ... הראיות אינן נקיות מספקות ... מדובר בראיות המצביעות על סף נמוך ביותר של השמעת איומים או הפעלת שכנוע בלתי חוקי ... זאת ועוד עוצמת הראיות אינה מן הגבוהות". באשר לעילת מעצר נאמר, כי הפסיקה קבעה באופן חד משמעי, כי עבירה מן הסוג המיוחס למשיב מקימה עילת מעצר מאחר שהיא מלמדת על מסוכנות מבצעה ועל חשש לשיבוש הליכי משפט. יחד עם זאת, ונוכח מסקנותיו באשר לעוצמת הראיות לכאורה ורף החומרה של העבירה, קבע בית משפט קמא שיש לבדוק אפשרות שחרורם של המשיבים לחלופת מעצר, ומשכך הורה על קבלת תסקיר מעצר בעניינם של המשיב והנאשם 4. באשר לאהוד נקבע, כי ניתן לשחררו לחלופה בלי שיתקבל תסקיר בעניינו, בין היתר מאחר שבניגוד ליתר הנאשמים, הוא נעדר עבר פלילי ואף נראה כי נפל קרבן למעשה של גניבת כספו. גם הנאשם 3 שוחרר לחלופת מעצר בלי שנתבקש תסקיר בעניינו.

3. בתסקיר המעצר בעניינו של המשיב לא הומלץ לשחררו ממעצר. שירות המבחן התרשם כי המשיב מתקשה לבחון את הגורמים להישנות התנהגותו הפוגענית, האלימה והכוחנית, זאת בהינתן גם הרשעותיו הקודמות הרבות והמכבידות. נאמר גם, כי המשיב ביטא עמדות המעניקות לגיטימציה להתנהגות אלימה במצבים מסוימים. באשר לחלופה שהוצעה - בבית אמו של המשיב ותחת פיקוחה, פיקוח אחותו ובעלה לשעבר וכן בפיקוחו של ידיד המשפחה - נאמר, כי המפקחים שהוצעו הביעו עמדה ביקורתית המגנה את דפוסי ההתנהגות האלימים והעבריינים החוזרים ונשנים אצל המשיב ואף מנסים לסייע לו לשמור על יציבות תעסוקתית על מנת שלא ישוב לדרכיו הסוררות. עם זאת, שירות המבחן התרשם, כי בהתחשב בקווי אישיותו של המשיב ועברו הפלילי - הוא יתקשה להיענות לאורך זמן לגבולות שינסו להציב לו המפקחים. התרשמות זו, בצירוף אופייה של העבירה המיוחסת למשיב, אשר עלולה להישנות גם במסגרת מעצר בית, הובילה את שירות המבחן שלא להמליץ על שחררו לחלופה, שכן בנסיבות, נדרשת מסגרת של מעצר ממש כדי להציב לו גבולות ברורים ונוקשים.

4. בהחלטתו מיום 29.7.2014 הורה בית משפט קמא על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר. בית המשפט סבר, כי חרף הנתונים העומדים לחובת המשיב, ובהם: התרשמותו השלילית של שירות המבחן, עברו הפלילי המכביד, קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר - ניתן לאיין את המסוכנות הרבה הנובעת מן המשיב באמצעות תנאים מגבילים ובהם ערבויות נכבדות ואיזוק אלקטרוני. בית המשפט הסביר את החלטתו, בין היתר, לרקע האמור בהחלטה מיום 3.7.2014 באשר לעוצמת הראיות לכאורה, מדרג החומרה של העבירה שבוצעה לכאורה וכן לרקע שחרורם של יתר הנאשמים לחלופת מעצר. לפיכך הוחלט, כי המשיב ישוחרר למעצר בית מלא בתנאים הבאים: בכל עת ישהה עמו אחד מן המפקחים, איזוק אלקטרוני; הפקדה של 20,000 ש"ח במזומן; וערבות עצמית בסך 50,000 ש"ח של המשיב ושל כל אחד מהמפקחים.

כלפי החלטה זו הוגש הערר שלפניי. יצוין, כי ביום 30.7.2014 הוריתי על הארכת מעצרו של המשיב עד להחלטה בבקשה.

5. בערר נטען, כי בית משפט קמא שגה בהערכת חומר הראיות שהוצג בעניינו של המשיב, שכן מכלול הראיות אינו מותיר ספק בכך שהמשיב סחט באיומים את מתן, וכי הראיות אף מצביעות על כך שהעבירה שבוצעה אינה נמצאת במדרג חומרה נמוך. העוררת טוענת, כי בית משפט זה חזר לא פעם על כך שמעבירת הסחיטה באיומים ניתן ללמוד על מסוכנות שלא ניתן לאיינה באמצעות חלופת מעצר, והדברים מקבלים משנה תוקף בעניינו של המשיב, נוכח עברו הפלילי המכביד והעובדה שכתב האישום מייחס לו מעורבות בפלילים זמן קצר לאחר שסיים לרצות עונש מאסר ממושך וכאשר מאסר מותנה ממושך ובר הפעלה תלוי ועומד נגדו. לטענת העוררת, לא ניתן להקיש משחרורם של יתר הנאשמים לחלופת מעצר לעניינו של המשיב, אשר "היה הרוח החיה ובעל החלק המרכזי בביצוע עבירת הסחיטה באיומים". העוררת גם טוענת שיש לייחס משקל לכך שהמשיב ביצע את המיוחס לו עבור אדם אחר, כלפי קרובן עימו אין לו כל סכסוך.

6. בדיון בערר חזר בא-כוח העוררת על הטענות הנ"ל והוסיף כי מחמר הראיות עולה שאהוד חושש מאד מהנאשמים ויעדיף לרצות 20 שנות מאסר מאשר לדבר עליהם (מזכר שרשם השוטר יצחק לוי ביום 19.6.2014). בכך רואה העוררת חיזוק לאופי התנהלות הנאשמים, ובהם המשיב.

בא-כוח המשיב טען כי מצפייה בתיעוד החזותי של ההתרחשות במשרד השליחויות לא מתקבלת המסקנה כי מדובר באירוע אלים או מאיים, מה שנתמך בגרסה הראשונה שמסר נתנאל דהן, אשר נכח במקום, ושלל התרחשות אלימה. נטען כי שינוי גרסתו של דהן (כפי שיפורט בהמשך) נבע מלחצם של החוקרים שניסו לסבכו בגניבת הכספים על-ידי חברו לעבודה מתן. עוד נטען בשם המשיב כי יש להימנע מיצירת אפליה בינו לבין מעורבים אחרים ששוחררו בתנאים, על אף עבר פלילי מכביד. הסנגור הדגיש כי לא מיוחסת למשיב אלימות פיזית וכי נסיבותיו הייחודיות של המקרה, שתחילתו בגניבת כספו של אהוד, מחיבות לדחות את הערר, מה שאף יעלה בקנה אחד עם תחושת הצדק.

דיון והכרעה

7. לאחר העיון באתי לכלל מסקנה כי דין הערר להתקבל, ויש להורות על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים נגדו. כפי שיפורט, סבורני כי קיימות די ראיות לכאורה, ובעצמה הנדרשת בשלב בו אנו נמצאים, להוכחת המיוחס למשיב בכתב האישום. אף אם ראיות אלה אינן מצביעות באופן חד משמעי על ביצוע עבירה ברף העליון של החומרה, הרי

עמוד 3

שאופייה של העבירה, כעולה מחומר הראיות, בצירוף נסיבותיו של המשיב, מעלים את החשש שלא די בחלופה שהוצעה כדי לאיין את מסוכנותו.

8. חומר הראיות כולל, בין היתר, תיעוד חזותי של המפגש בין המשיב ויתר הנאשמים לבין מתן, במקום עבודתו. ייתכן שמן התיעוד החזותי של המפגש, כשלעצמו, עולות אינדיקציות לכאן ולכאן. כך, למשל, בתיעוד לא נראה כי ננקטה אלימות פיסית כלפי מתן, והעובדה שהמשיב ויתר הנאשמים הותירו את דלת המשרד פתוחה, באופן שכל אדם יכול להיכנס ולהיחשף לאשר מתרחש במקום, יכולה להצביע על התרחשות תמימה. לצד זאת, אינדיקציות אחרות המתקבלות מהתיעוד, כגון ההמתנה הממושכת למתן, האופן שבו המשיב מורה לו להתיישב, עמידתם של הנאשמים 2 ו-3 לצדו של המשיב והאופן בו עזבו את המקום עם מתן, מספקות תשתית לכאורית מספקת למסקנה כי נוכחות המשיב במקום לא היתה תמימה. ברי, כי הדברים מקבלים משנה תוקף שעה שהמשיב ויתר הנאשמים בחרו לשתוק בחקירתם ולא לספק הסבר תמים לנוכחותם במקום (ראו בעניין זה בש"פ 1748/11 יחזקאל נ' מדינת ישראל (10.3.2011)).

9. לתשתית ראייתית זו מצטרפות הודעותיהם של דהן ושל מתן ונתונים נוספים, כמפורט להלן.

(א) נתנאל דהן - דהן, אשר הועסק מידי פעם כשליח במקום עבודתו של מתן, נכח במקום במהלך המפגש בין מתן לבין הנאשמים. דהן נחקר במשטרה בשתי הזדמנויות. בחקירתו הראשונה מיום 17.6.2014, אישר דהן שנכח במקום בעת המפגש בין הנאשמים לבין מתן אך גרס שלא הבין על מה היתה השיחה בין הנוכחים במקום, אף כי האווירה ביניהם נראתה לו "סבבה". עוד סיפר דהן בחקירתו הראשונה, כי לא הבחין במשהו חריג במפגש וכי לא הבין את הסיבה בגינה הגיעו הנאשמים למקום. דהן נחקר פעם נוספת (ביום 19.6.2014). חקירה זו נערכה לאחר שדהן צפה בתיעוד החזותי של המפגש בין מתן לבין הנאשמים, שבו אף הוא נראה בחדר המשרד שבו נערך המפגש בין הנאשמים לבין מתן, כך שסביר שראה ושמע את המתרחש. הדברים שמסר דהן בחקירתו השנייה הם, אפוא, בגדר "פס הקול" של התיעוד החזותי האילם. דהן מספר בחקירתו זו, כי בחקירה הראשונה לא סיפר את כל האמת, וכי עתה בכוונתו לספר "בדיוק את כל מה שקרה ואת מה ששמעתי וראיתי". על-פי דבריו של דהן, לאחר שמתן נכנס למשרד, הורה לו המשיב לשבת, נעמד מולו, וכשלצדו הנאשמים 3 ו-4, כאשר לדברי דהן הנאשם 3 נעמד ליד המשיב "בצורה מאיימת". דהן סיפר כי תחילה שאל המשיב את מתן מספר פעמים "איפה הכסף" ומתן השיב כי הוא אינו יודע על מה הוא מדבר. לדברי דהן, המשיב דיבר עם מתן "בטון לא רגיל ומפחיד" (שורה 37 להודעה), ותיאר את השיחה כ"שיחה לא רגילה, אפשר להגיד מפחידה, ואפילו אני פחדתי מהם" (שורה 34 להודעה). בשלב מסוים, ביקש מתן לערוך שיחת טלפון. דהן סיפר שמתן התקשר לאביו, אך הוא לא שמע את השיחה ביניהם, והוסיף שבשלב מסוים המשיב נטל את הטלפון מידיו של מתן ואמר "בטון לא רגיל": "אתה רוצה את הילד שלך", או "אתה רוצה את הילד שלך בריא", וסיים את השיחה באמרו: "אני לוקח עכשיו את הילד שלך". דהן תיאר את התנהגותו של המשיב, שהיה הדומיננטי מבין הנאשמים, כמפחידה ומאיימת ("הם נראים מפחידים כאלו, הם גם דיברו עם מתן בצורה מפחידה והתנהגו אליו בצורה מפחידה", שורה 42 להודעת דהן). דהן סיפר שלא התעניין אצל מנהל משרד השליחויות אודות זהות האנשים מתוך פחד, ואף הוסיף ואמר שהוא חושש שיוודע להם כי אמר את שאמר בחקירתו ("אני מבקש שהאנשים האלה לא ידעו שאני אמרתי את הדברים האלו ואני לא רוצה לראות אותם בחיים כי אני פוחד מהם", שורה 63 להודעה הנ"ל).

כבית משפט קמא אף אני סבור, כי לא ניתן לבטל את האפשרות שדהן לא סיפר אמת בחקירתו הראשונה מחשש שיבולע לו. רק לאחר שעומת עם תיעוד המפגש, שממנו עולה כי נכח בסמוך לדוברים במקום שאפשר לו לשמוע ולהבין את שהתרחש, התרצה דהן וסיפר את שידוע לו על המפגש בין הנאשמים לבין מתן. בכל מקרה, על אף הקשיים שעלולים להתעורר עקב שינויי הגרסה בחקירתו, נראה כי בבחינה הלכאורית הנדרשת בשלב זה (וראו ההחלטה בבש"פ

8031/08 איטח נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (15.10.2008) לפיה אין בית משפט זה נדרש בשלב המעצר למהימנותו של (עד) יש בחקירתו של דהן כדי להוסיף נדבך משמעותי לתיעוד החזותי, ולהודעתו של מתן אשר תפורט להלן. יחד יוצרות ראיות אלה תשתית לכאורית להוכחת המיוחס למשיב בכתב האישום.

(ב) מתן טובול - מתן נחקר אף הוא מספר פעמים במשטרה. בחקירתו מיום 17.6.2014 הכחיש מתן כי המשיב ויתר הנאשמים איימו עליו והסביר כי אם נרתע כאשר ראה אותם מגיעים למקום עבודתו, הדבר היה משום שהופתע מנוכחותם במקום. לצד זאת, כאשר נשאל מתן מה היה קורה אילו לא היה מעביר לידי המשיב את סכום הכסף שנותר אצלו, השיב כי נראה לו שהיה "בלגאן": "יכול להיות שהייתי מקבל מכות ממנו ומהם [הנאשמים - צ.ז.] אבל החזרתי ובגלל זה לא היה כלום". אם כן, אף אם מתן הכחיש שהמשיב ויתר הנאשמים איימו עליו, ברי כי פירש את הסיטואציה ככזו שאם לא ישיב את הכסף שנותר בידו הרי שהיה מבולע לו.

לאמור לעיל יש להוסיף את דברי אהוד, לכאורה מי שעבורו ביצעו הנאשמים את מעשה הסחיטה, שנאמרו לשוטר יצחק לוי, לפיהם פחדו מהנאשמים כה גדול, שגם אם "ישב 20 שנה" לא ידבר. אמירה זו אינה מתיישבת עם התנהלות תמימה שאין מה להסתיר לגביה. עוד יצוין כי ממכלול הראיות עולה כי הרוח החיה והגורם המוביל מבין ארבעת הנאשמים היה המשיב. כך היה גם בהתרחשות בבית אביו של מתן, אשר מסר בחקירתו מיום 17.6.2014 כי רק המשיב דיבר (שורה 40 להודעה).

10. סבורני, כי המכלול שהובא לעיל, בצירוף העובדה שהמשיב לא נתן כל הסבר משלו לראיות שנאספו נגדו, מציג תשתית ראייתית לכאורית מספקת להוכחת המיוחס למשיב בכתב האישום. כפי שציין בית משפט קמא, יתכן כי התשתית הראייתית שנפרשה לעיל אינה מצביעה על ביצוע עבירה ברף העליון של החומרה, אך סבורני כי אופייה החמור של העבירה כשלעצמה, גם אם נסיבות ביצועה אינן החמורות ביותר האפשריות, בצירוף נסיבותיו של המשיב ועמדת שירות המבחן, מטילים את הכף לעבר שלילת האפשרות להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בתנאים.

אך לאחרונה קבע השופט א' רובינשטיין כי "בעבירת הסחיטה באיומים, בשל הפוטנציאל שבה להטלת אימה, כגון על עדים (עילות המסוכנות והשיבוש) הנטיה היא למעצר מאחורי סורג ובריח" (בש"פ 5026/14 מירילאשוילי נ' מדינת ישראל (27.7.2014)). השופט רובינשטיין לא כיחד שישנם מקרים בהם נאשמים בעבירה זו שוחררו לחלופת מעצר, בהדגישו כי בסופו של יום המדובר בשאלה של איזונים, שהרי לא תמיד ניתן להקיש ממקרה אלמוני למקרה פלמוני. בענייננו, לצד התשתית הראייתית הלכאורית לכך שהמשיב היה מעורב לכאורה בביצוע עבירה של סחיטה באיומים, קיימות נסיבות נוספות המטות את הכף לעבר הותרתו במעצר עד תום ההליכים: העובדה כי המשיב היה מעורב בעבירה נשוא כתב האישום זמן קצר ביותר לאחר ששוחרר רק בחודש מאי האחרון ממאסר בן 41 חודשים וכאשר תלוי ועומד נגדו עונש מאסר מותנה בר הפעלה; עברו הפלילי המכביד ביותר הכולל הרשעות בלא פחות משבע עבירות של סחיטה באיומים בצד הרשעות בעבירות חמורות רבות אחרות; היותו "מנהיג" החבורה שביצעה את העבירה ולא עושה דברו של אדם אחר; וכמובן תסקיר המעצר, אשר העריך כי יהיה קושי להציב למשיב גבולות במסגרת מעצר בית חרף התרשמותו החיובית של שירות המבחן מן המפקחים שהוצעו. בנתונים אלה נדרשים טעמים חזקים במיוחד שלא לאמץ את עמדת שירות המבחן, טעמים שלא התקיימו במקרה דנא.

עסקינן במי שנחשד בביצוע עבירה, שהנטייה לגבי מי שמואשם בביצועה היא להורות על מעצר עד תום ההליכים. אף אם ניתן היה להתייחס לנסיבות המקרה כאל כאלה המצביעות שאין מדובר בעבירה שבוצעה ברף הגבוה

של החומרה, כפי שסבר בית המשפט המחוזי, נתוניו הקשים במיוחד של המשיב מלמדים על קיומו של חשש ממשי שחלופת המעצר שהוצעה לא תאיין את מסוכנותו. בנסיבות אלה, אין מנוס אלא לקבל את הערר ולהורות על המשך מעצרו של המשיב מאחורי סורג ובריח עד לתום ההליכים בת"פ 50968-06-14.

ניתנה היום, ט' באב התשע"ד (5.8.2014).

שׁוֹפֵט
